

Stellingen en toelichtingen Zien!

Leerjaar 1-16
*Vragenlijst overige betrokkene
(school/stage)*

Inhoud

Inhoud

Inhoud	2
Antwoordopties	2
1. Welbevinden	3
2. Betrokkenheid	4
3. Sociale autonomie	5
4. Sociaal initiatief	6
5. Sociale flexibiliteit	7
6. Impulsbeheersing	8
7. Inlevingsvermogen	9

Antwoordopties

Antwoord	Toelichting
1	Het kind laat het gedrag vrijwel niet zien
2	Het kind laat het gedrag alleen in makkelijke, uitnodigende situaties zien
3	Het kind laat het gedrag altijd in een uitnodigende, en soms in een moeilijke, niet uitnodigende situatie zien
4	Het kind laat het gedrag vrijwel altijd zien, zowel in een uitnodigende, als in een niet uitnodigende situatie

1. Welbevinden

1. Komt opgewekt over.

Het kind toont opgewekt en blij. Het kind lacht regelmatig.

Signalen kunnen zijn:

- *rimpels rond de ogen hebben;*
- *neuriën of zingen;*
- *grapjes maken of in zijn voor een grapje;*
- *lachen naar anderen.*

2. Maakt een vitale, levenslustige indruk.

Het kind heeft veel energie en het kan genieten van dingen.

Signalen kunnen zijn:

- *huppelen of springen;*
- *levendige oogopslag;*
- *luid spreken;*
- *handelingen in een vlot tempo uitvoeren;*
- *rode kleur;*
- *rechttop zitten of staan.*

3. Komt ontspannen en open over.

Het kind durft zichzelf te zijn. Het kind deelt eigen interesses en ervaringen met anderen.

Signalen kunnen zijn:

- *ontspannen lichaamshouding;*
- *regelmatig oogcontact maken;*
- *zich vrij bewegen in de omgeving waar hij is;*
- *zichtbaar genieten van activiteiten;*
- *spontane opmerkingen tegen anderen maken.*

Tegenover ontspannen staat gespannen. Dit komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in het in de gaten houden van anderen, in clownesk of juist teruggetrokken reageren. Het kind is dan niet zichzelf.

4. Gaat graag naar school/stage/werk.

Het kind zegt, of laat door zijn gedrag zien, dat het graag naar school/stage/werk gaat.

Signalen kunnen zijn:

- *'s morgens veerkrachtig binnenkomen;*
- *iets voor de leerkracht/begeleider meenemen;*
- *zich positief uiten over naar school/stage/werk gaan;*
- *makkelijk afscheid nemen van ouders.*

2. Betrokkenheid

5. Heeft plezier in wat het doet. *Het kind heeft duidelijk plezier (toont voldoening/tevredenheid) in de activiteiten.*
Signalen kunnen zijn:
- (glim)lachen tijdens activiteiten;
  - bewegingen (van benen of armen);
  - verbale positieve uitingen over de activiteiten;
  - tevreden geluiden (neuriën, uitroepen);
  - snel aan het werk gaan;
  - na signaal dat de activiteit stopt, doorwerken;
  - nauwkeurig werken;
  - rode kleur in het gezicht.
6. Toont belangstelling voor de activiteiten. *Belangstelling blijkt uit nieuwsgierigheid, aandachtig meedoen, bijpassende gebaren maken, luisteren en volgen wat anderen zeggen, vragen (blijven) stellen over de aangeboden activiteiten.*
Signalen kunnen zijn:
- vinger opsteken;
  - activiteiten volgen met de ogen;
  - hoofd toewenden;
  - levendige oogopslag.
7. Gaat een tijdlang geconcentreerd op in de activiteit. *Het kind is intens, vol overgave, bezig met een activiteit. Het is bijna niet af te leiden en is alert. Het kind laat de activiteit niet los.*
Signalen kunnen zijn:
- voorovergebogen of juist rechtop zitten;
  - op het puntje van de stoel zitten;
  - ingespannen blik;
  - oogbewegingen gericht op de prikkels die voor de activiteit belangrijk zijn.
8. Toont doorzettingsvermogen. *Als de activiteit moeilijker wordt of tegenvalt in de ogen van het kind, gaat het kind toch door. Het kind wil het niet opgeven en zoekt naar oplossingen om verder te kunnen en probeert het nogmaals.*
Signalen kunnen zijn:
- andere materialen erbij pakken;
  - doorgaan met een moeilijke opdracht/activiteit;
  - vragen aan een ander hoe het verder moet;
  - doorgaan na hulp.

3. Sociale autonomie

9. Laat merken wat het ergens van vindt.
- Het kind laat duidelijk merken hoe het ergens over denkt. Het benoemt of uit de eigen gevoelens en geeft de eigen mening over de gang van zaken op een directe manier.*
- Signalen kunnen zijn:*
- "Ik vind het oneerlijk/vals", "Ik ben het helemaal met je eens!";
  - gezicht drukt emotie uit;
  - op duidelijk verstaanbare toon de mening zeggen;
  - gestrekte armen, stevige knuisten, schouders naar achteren (stevige lichaamshouding).
- LET OP: de vraag is hier NIET of het kind dit op een gepaste wijze doet. Dat is een andere vaardigheid!*
10. Komt voor zichzelf op.
- Nee zeggen, iets weigeren te doen of juist heel duidelijk aangeven dat het iets graag wil doen of hebben, geven aan dat het kind voor zichzelf opkomt. Het kind laat zich niet de kaas van zijn brood eten maar verweert zich duidelijk.*
- Signalen kunnen zijn:*
- op duidelijk verstaanbare toon zeggen wat het wel of niet wil;
  - stevige lichaamshouding;
  - nadrukkelijk het hoofd schudden;
  - verbalisaties zoals: "Nee, dat wil ik niet!", "Dat doe ik wél", "Stop daarmee!", "Blijf af".
11. Maakt eigen keuzes.
- Het kind maakt eigen keuzes en laat zich dus niet afleiden door wat andere kinderen kiezen of doen.*
- Dit laat zich goed observeren in meer open situaties die een beroep doen op zelf kiezen en eigen ideeën.*
- Signalen kunnen zijn:*
- keuze maken met wie het wil samenwerken;
  - naar andere kinderen kijken, maar toch bij de eigen keuze (dit bijvoorbeeld ook verwoorden) blijven;
  - niet ingaan op kinderen die zijn naam roepen/fluisteren;
  - over het algemeen bij de gemaakte keuzes blijven;
  - keuze maken zonder naar anderen te kijken (ogen gericht op degene die de keus voorlegt).
12. Regelt eigen zaken.
- Het kind gaat zijn eigen gang, heeft hierin weinig ondersteuning of bevestiging nodig. Het kind weet doorgaans wat het wil en voert dat ook uit. Het lost problemen zelf op.*
- Signalen kunnen zijn:*
- weinig vragen of hij/zij het goed doet;
  - weinig afkijken bij anderen;
  - een duw geven om aan de beurt komen;
  - bij uitdelen vooraan staan.

4. Sociaal initiatief

13. Stapt uit eigen beweging op anderen af.
- Het kind maakt uit zichzelf contact. Het kind laat merken dat het mee wil doen met een activiteit. Het kind zoekt toenadering.*
- Signalen kunnen zijn:*
- af en toe naar anderen toelopen die een andere activiteit doen;
  - ongevraagd meedoen met anderen.
14. Heeft duidelijk een eigen inbreng tijdens gezamenlijke activiteiten.
- Het kind komt tijdens contacten, bijvoorbeeld bij gezamenlijke opdrachten of activiteiten, met eigen ideeën.*
- Signalen kunnen zijn:*
- met gebaren aangeven wat de voorkeur heeft;
  - praten over eigen ideeën ("Ik denk ..., ik heb ook ..., of, ik heb een ander idee");
  - ideeën/voorbeelden aan anderen laten zien ("Kijk eens wat ik heb").
15. Vertelt en/of toont iets uit zichzelf in een groep.
- Tijdens interactiemomenten vertelt of toont het kind (iets) uit zichzelf. Dit doet het op een ontspannen manier. Het komt uit zichzelf met reacties of antwoorden. Het reageert op wat anderen zeggen.*
- Signalen kunnen zijn:*
- Voorwerpen meenemen of gebaren maken;
  - (soms) voor de beurt praten;
  - (uitgebreide) verhalen vertellen over of dingen laten zien van bijvoorbeeld thuis of naar aanleiding van een onderwerp;
  - reageren op wat een ander zegt;
  - oogcontact maken tijdens spreken (klas rondkijken tijdens spreken);
  - duidelijk verstaanbaar spreken.
- (Misschien vind je dat een kind dit juist te vaak doet, mogelijk dominant is. Kies dan toch antwoord 3 of 4.)*
16. Maakt contact of spreekt uit eigen beweging met andere kinderen.
- Het kind maakt met anderen (niet alleen met vrienden) contact door dingen te laten zien, door een praatje te maken, door iets te zeggen of te vragen, zonder dat een ander het initiatief heeft genomen. Met name in meer open en vrije situaties is dit zichtbaar.*
- Signalen kunnen zijn:*
- praatje maken of iets laten zien;
  - vragen of het mee mag doen of non-verbaal laten merken dat het mee wil doen.

5. Sociale flexibiliteit

17. Sluit makkelijk een compromis met een leeftijdsgenoot.
- Samenwerken of -spelen vraagt geven en nemen. Er is sprake van onderhandelen.*
Het kind accepteert de inbreng van anderen in activiteiten. Het past het eigen idee aan of verzint bijvoorbeeld een variant op het idee van de ander.
Signalen kunnen zijn:
- weinig conflicten hebben;
  - uitingen zoals: "Goed, dan doe jij dat en ik dit";
  - overleggen door uitingen als "Zullen we eerst doen wat jij wilt en daarna...?";
  - delen van materiaal.
18. Staat open voor nieuwe plannen, ideeën en activiteiten.
- Het kind gaat akkoord met nieuwe plannen, ideeën en activiteiten, veranderingen in het dagprogramma en aanwijzingen over hoe iets moet verlopen. Het haakt in op het nieuwe plan of de verandering, draagt zelf ook andere ideeën aan. Het gaat hier soepel mee om.*
Signalen kunnen zijn:
- weinig tegensputteren als nieuwe of gewijzigde plannen zich voordoen;
  - actief meedoen met de activiteit;
  - actieve lichaamshouding;
  - open gezichtsuitdrukking.
19. Laat een eigen werkwijze of eigen idee makkelijk los.
- Het kind staat open voor aanwijzingen voor hoe het dingen anders kan doen. Het kost het kind weinig moeite om een eigen idee, aanpak of werkwijze te laten varen.*
Signalen kunnen zijn:
- suggesties worden teruggezien in het werk of spel;
  - soepel overgaan op een ander onderwerp of activiteit;
  - ogen staan open, gezicht is ontspannen;
  - lichaamshouding blijft ontspannen.
- (Misschien vind je dat een kind dit juist té makkelijk doet. Kies dan toch antwoord 3 of 4.)*
20. Toont veerkracht.
- Een kind met veerkracht kan zich vrij makkelijk en snel over frustraties of teleurstellingen heen zetten. Veerkracht en zelf dingen kunnen oplossen horen hier bij elkaar.*
Signalen kunnen zijn:
- verbaal en/of non-verbaal duidelijk een negatieve emotie uiten, maar vervolgens toch doorgaan met de activiteit;
  - niet mee mogen doen met het spel van anderen, even sip of beteuterd kijken maar daarna met andere kinderen gaan spelen.

6. Impulsbeheersing

21. Praat of handelt niet voor zijn beurt.
- Het kind valt anderen niet in de rede, maar laat deze uitpraten. Het wacht op zijn beurt als het iets moet doen.*
- Signalen kunnen zijn:*
- vinger opsteken en geen geluid maken;
  - rustig wachten tot het aan de beurt is;
  - oogcontact maken voor het gaat praten of iets gaat doen;
  - niet door het gesprek van een ander kind heen praten.
22. Denkt na voor het iets onderneemt, heeft controle over eigen gedrag.
- Het kind handelt nadenkend. Het verkeert zelden in een gevaarlijke situatie en zoekt zulke situaties niet op.*
- Signalen kunnen zijn:*
- zelden betrokken zijn bij een conflictsituatie;
  - weten waar zijn spullen zijn en ze makkelijk kunnen vinden;
  - goed kunnen ordenen (bijvoorbeeld tijdens opruimen);
  - even stilstaan, niets zeggen of even staren voordat het iets doet.
23. Eist weinig aandacht op.
- Het kind gedraagt zich meestal rustig en dringt zich niet op aan anderen.*
- Signaal kan zijn:*
- de beurt afwachten;
  - zijn eigen gang gaan;
  - doet weinig een beroep op anderen.
- Kinderen die **veel** aandacht opeisen, dringen vaak dicht op de volwassene (leerkracht/begeleider) aan, dringen voor, duwen met ellebogen anderen weg, of roepen om aandacht.*
24. Houdt zich aan de regels.
- Het kind houdt zich normaal gesproken aan de binnen de groep/situatie geldende regels. Heeft weinig correctie nodig.*
- Signalen kunnen zijn:*
- op de beurt wachten;
  - snel gehoorzaam reageren (opruimen, armen over elkaar zitten, stil zijn);
  - weinig klachten van leeftijdsgenoten over verstoring van regels;
  - stil kunnen zitten.

7. Inlevingsvermogen

25. Luistert met aandacht naar wat anderen zeggen of vertellen.
- Het kind luistert echt. Als het geheugen en begrip goed zijn, zou het kunnen navertellen of naspelen wat er gezegd wordt.*
Signalen kunnen zijn:
- licht (in)gespannen lichaamshouding;
  - het hoofd toegewend houden naar de spreker;
  - expressie in het gezicht (lachen of verdrietig kijken);
  - knikken of schudden met het hoofd;
  - mond bewegen.
26. Toont belangstelling voor wat andere kinderen zeggen of doen.
- Het kind volgt wat anderen doen. Toont zich nieuwsgierig richting bezigheden van anderen. Stelt geregeld vragen aan anderen over henzelf of over hun bezigheden of laat non-verbaal merken interesse te hebben.*
Signalen kunnen zijn:
- anderen aankijken;
  - zich geïnteresseerd voorover buigen;
  - naar anderen toelopen om te kijken wat ze doen.
27. Zegt tegen of doet aardige dingen richting leeftijdsgenoten.
- Het kind zegt aardige dingen over bijvoorbeeld het werk, de tekening of de bijdrage die een leeftijdsgenoot levert aan de activiteit of het kind doet iets aardigs. Bijvoorbeeld een complimentje geven, een duim omhoog steken, lachen als reactie op een actie van de ander.*
Signalen kunnen zijn:
- iets aardigs zeggen: "Jij hebt een mooie toren gebouwd", "Ik vind je werkje mooi", "Ik vind je lief";
  - non-verbaal een positieve reactie geven (bijvoorbeeld lachen of een duim opsteken).
28. Gedraagt zich behulpzaam.
- Het kind troost iemand die pijn of verdriet heeft, neemt zorghandelingen op zich en toont meeleven met de personen uit een verhaal. Het kind toont begrip voor andere standpunten en meningen.*
Signalen kunnen zijn:
- gezicht toont mimiek (passend bij emotie);
  - naast een ander gaan zitten;
  - hand op iemands schouder leggen;
  - hulp halen voor een kind;
  - een ander kind steunen in mening of gevoel ("Ik snap/begrijp dat je...").